

Орієнтовне календарно-тематичне планування з української мови

№ уроку	Зміст навчального матеріалу	К-сть год.	Сто-рінка	Дата
I СЕМЕСТР				
	Вступ (1 год.)			
1	Значення мови в житті суспільства. Поняття державної мови. Українська мова — державна мова України	1	7	
2	РЗМ №1. Мова і мовлення. Види мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, говоріння, письмо	1	9	
ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ				
3	Частини мови, основні способи їх розпізнавання	1	11	
4	Велика буква і лапки в іменниках	1	13	
5	Голосні у відмінкових закінченнях іменників, прикметників, дієслів	1	15	
6	<i>Не</i> з дієсловами	1	17	
7	Правопис <i>-ися, -ться</i> , в кінці дієслів	1	19	
8	РЗМ №2. Мовлення монологічне і діалогічне, усне і писемне. Вимоги до мовлення. Мета спілкування і адресат мовлення. Основні правила спілкування. Особливості побудови власних висловлювань діалогічного характеру. Читання тексту мовчки	1	21	
9	Написання прийменників з іншими частинами мови	1	23	
10	Правопис вивчених прислівників	1	25	
11	Апостроф	1	27	
12	Знак м'якшення	1	29	
13	Контрольна робота №1 (тестові завдання). Повторення вивченого в початкових класах	1	31	
ВІДОМОСТІ ІЗ СИНТАКСИСУ ТА ПУНКТУАЦІЇ				
14-15	Словосполучення. Відмінність словосполучення від слова, його форми і речення. Головне і залежне слово у словосполученні. Робота над помилками, допущеними у тестових завданнях	2	35	
16	Головне та залежне слово у словосполученні. Тренувальні вправи	1	39	
17	Лексичні та фразеологічні словосполучення (практично). Граматична помилка та її умовне позначення (практично)	1	41	
18	Речення, його граматична основа (підмет і присудок). Речення з одним головним членом (загальне ознайомлення)	1	43	
19	РЗМ №3. Текст, його основні ознаки	1	45	
20	Види речень за метою висловлювання: розповідні, питальні, спонукальні (повторення). Окличні речення (повторення)	1	47	
21	Розділові знаки в кінці речень (повторення). Пунктуаційна помилка та її умовне позначення (практично).	1	51	
22	Контрольна робота №2 (диктант)	1	53	
23	Другорядні члени речення. Додаток. Робота над помилками, допущеними у диктанті	1	55	
24	РЗМ №4. Мовні засоби зв'язку речень у тексті. "Відоме" та "нове" в реченнях тексту	1	57	
25	Другорядні члени речення. Означення	1	59	
26	Другорядні члени речення. Обставини	1	61	
27	Другорядні члени речення. Тренувальні вправи	1	63	
28	Другорядні члени речення. Самостійна робота (тестові завдання)	1	65	
29	Речення з однорідними членами (без сполучників і зі сполучниками <i>а, але, і</i>). Узагальнювальне слово при однорідних членах речення	1	67	

30	Узагальнювальне слово перед однорідними членами речення. Двокрапка після узагальнювального слова. Тренувальні вправи	1	69	
31	Звертання. Роль звертань у реченні (практично)	1	73	
32	РЗМ №5. Вимоги до мовлення. Усний відгук про висловлювання товариша	1	75	
33	Ознайомлення з найбільш уживаними вставними словами (практично)	1	77	
34	Звертання. Вставні слова. Тренувальні вправи. Самостійна робота	1	79	
35	Складні речення із безсполучниковим і сполучниковим зв'язком	1	81	
36	Кома між однорідними членами речення	1	83	
37	Двокрапка і тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами	1	85	
38	Розділові знаки при звертанні (повторення). Виділення вставних слів на письмі комами	1	87	
39	РЗМ №6. Стилї та типи мовлення	1	89	
40	Кома між частинами складного речення, з'єднаних безсполучниковим і сполучниковим зв'язком.	1	91	
41	Контрольна робота №3 (тестові завдання). Речення з однорідними членами. Звертання. Вставні слова. Контрольне читання тексту мовчки	1	95	
42	Пряма мова. Розділові знаки при прямій мові. Робота над помилками, допущеними у тестових завданнях.	1	99	
43	Діалог. Тире при діалозі.	1	101	
44	РЗМ №7. Усний докладний переказ тексту наукового стилю за планом. Простий план готового тексту	1	105	
45	Пряма мова. Діалог. Тренувальні вправи	1	107	
46	Діалог, його розігрування відповідно до запропонованої ситуації спілкування	1	109	
47	Контрольна робота №4 (диктант)	1	111	
48	Пряма мова. Діалог. Самостійна робота	1	113	
49	РЗМ №8. Складання діалогів відповідно до запропонованої ситуації, пов'язаної з життєвим досвідом учнів (діалог етикетного характеру, діалог-розпитування)	1	115	
50	Контрольна робота №5 (тестові завдання). Пряма мова. Діалог	1	117	
	ФОНЕТИКА. ГРАФІКА. ОРФОЕПІЯ. ОРФОГРАФІЯ			
51	Звуки мови і звуки мовлення. Голосні та приголосні звуки. Робота над помилками, допущеними у тестових завданнях.	1	119	
52-53	Приголосні тверді та м'які, дзвінки й глухі. Вимова звуків, що позначаються буквами <i>z</i> і <i>r</i>	2	121	
54-55	РЗМ №9-10. Контрольний письмовий докладний переказ художнього тексту розповідного характеру з елементами опису предмета	2	123	
56	Робота над помилками, допущеними у контрольному письмовому переказі.	1	125	
	II СЕМЕСТР			
57	Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт (абетка, азбука)	1	127	
58	Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв <i>я, ю, є, ї</i> та <i>ш</i>	1	129	
59	Звукове значення букв <i>я, ю, є, ї</i> та <i>ш</i> . Тренувальні вправи	1	131	
60	Склад. Наголос. Орфоепічний словник і словник наголосів	1	133	
61	Вимова наголошених і ненаголошених голосних. Ненаголошені голосні [<i>e</i>], [<i>u</i>], [<i>o</i>] в коренях слів	1	135	
62	Ненаголошені голосні, що не перевіряються наголосом. Орфоепічна помилка (практично)	1	139	
63	Основні правила переносу. Орфограма (практично)	1	141	

64	Позначення на письмі ненаголошених голосних [e], [u] у коренях слів	1	143	
65	Орфографічна помилка (практично), її умовне позначення. Орфографічний словник.	1	145	
66	Вимова приголосних звуків. Уподібнення приголосних звуків	1	147	
67	Спрощення в групах приголосних	1	149	
68	Спрощення в групах приголосних. Тренувальні вправи	1	151	
69	Контрольна робота №6 (диктант). Фонетика.	1	153	
70	РЗМ №11. Усний твір-опис предмета в художньому стилі	1	155	
71	Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків (практично). Чергування [o] — [a], [e] — [i], [e] — [u]	1	157	
72	Чергування [o], [e] з [i]	1	159	
73	Чергування [e] — [o] після [ж], [ч], [ш]	1	163	
74	Чергування [u], [i] після [ж], [ч], [ш], [шч] та [z], [к], [х] у коренях слів	1	167	
75	Чергування [z], [к], [х] — [ж], [ч], [ш] — [z'], [ч'], [ш']	1	169	
76	Основні випадки чергування у — в, і — й	1	171	
77	РЗМ №12. Письмовий твір-опис предмета в художньому та науковому стилях	1	175	
78	Фонетична транскрипція (повторення). Вимова префіксів з- (зі-, с-), роз-, без-	1	179	
79	Позначення м'якості приголосних на письмі буквами ь, і, е, ю, я	1	181	
80	Сполучення ьо, йо	1	185	
81	РЗМ №13. Лист. Адреса	1	189	
82	Правила вживання знака м'якшення	1	193	
83	Правила вживання апострофа. Правильна вимова та написання слів з апострофом	1	197	
84	РЗМ №14. Письмовий твір-роздум у художньому стилі	1	201	
85	Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків	1	205	
86	РЗМ №15. Письмовий твір-розповідь на основі власного досвіду у художньому стилі	1	209	
87	Написання слів іншомовного походження. Букви и, і у словах іншомовного походження	1	211	
88	Правопис знака м'якшення й апострофа у словах іншомовного походження. Подвоєння букв у загальних і власних назвах. Словник іншомовних слів.	1	213	
89	Написання слів іншомовного походження. Тренувальні вправи	1	217	
90	Контрольна робота №6 (тестові завдання). Фонетика. Графіка. Орфоєпія. Орфографія. Аудіювання тексту художнього стилю	1	219	
ЛЕКСИКОЛОГІЯ				
91	Лексичне значення слова. Однозначні й багатозначні слова. Робота над помилками, допущеними у тестових завданнях	1	225	
92	Використання багатозначних слів у прямому й переносному значеннях (повторення). Лексична помилка (практично)	1	229	
93	РЗМ №16. Замітка в газету (зі шкільного життя) інформаційного характеру	1	233	
94	Загальноновживані (нейтральні) та стилістично забарвлені слова. Ознайомлення з тлумачним і перекладним словниками	1	237	
95	РЗМ №17. Усний твір-оповідання про випадок із життя	1	241	
96	РЗМ №18. Усний докладний переказ художнього тексту розповідного характеру з елементами опису тварини	1	243	

ЗМІСТ

97-98	РЗМ №19-20. Письмовий докладний переказ художнього тексту розповідного характеру з елементами опису тварини	2	245	
99	Синоніми. Ознайомлення зі словником синонімів	1	247	
100	Омоніми. Контрольне аудіювання тексту художнього стилю	1	251	
101	Антоніми. Ознайомлення зі словником антонімів	1	257	
102	Групи слів за значенням: синоніми, омоніми, антоніми. Тренувальні вправи	1	259	
103	Походження (етимологія) слова. Етимологічний словник української мови	1	263	
104	Контрольна робота №8 (диктант). Лексикологія	1	265	
БУДОВА СЛОВА. ОРФОГРАФІЯ				
105	Основа слова (корінь, суфікс, префікс) і закінчення — значущі частини слова	1	267	
106	Основа слова і закінчення.	1	269	
107	Префікс і суфікс як значущі частини слова	1	271	
108	Корінь як значуща частина слова. Спільнокореневі слова і форми слова	1	273	
109	Незмінні та змінні слова	1	275	
110	РЗМ №21. Письмовий твір-опис тварини в художньому та науковому стилях	1	277	
111	Вимова префіксів <i>пре-, при-, прі-</i>	1	279	
112	Контрольна робота №9 (диктант)	1	281	
113	Вивчені орфограми в значущих частинах слова (повторення)	1	283	
114	РЗМ № 22. Усний докладний переказ художнього тексту розповідного характеру з елементами роздуму	1	287	
115	Вимова і написання префіксів <i>з-(зі-), с-, роз-, без-</i>	1	289	
116	Контрольна робота №10 (тестові завдання). Будова слова. Орфографія	1	291	
ПОВТОРЕННЯ Й УЗАГАЛЬНЕННЯ У КІНЦІ РОКУ				
117	Синтаксис і пунктуація	1	293	
118	Синтаксис і пунктуація	1	295	
119	Лексикологія	1	297	
120	Будова слова. Орфографія	1	299	
121	Фонетика і графіка. Орфоепія й орфографія	1	301	
122	Фонетика і графіка. Орфоепія й орфографія	1	303	

УРОК 1

Тема. Значення мови в житті суспільства. Поняття державної мови. Українська мова — державна мова України.

Мета: розкрити значення мови як найважливішого засобу людського спілкування, пізнання і впливу, її роль у людському житті; розвивати усне і письмове мовлення; виховувати любов до рідної мови.

Обладнання: підручник, Конституція України, опорна схема.

Тип уроку: урок засвоєння набутих знань.

Хід уроку

I. Актуалізація опорних знань учнів.

- Бесіда.
 - Яку роль виконує мова у нашому житті?
 - Які функції мови?
 - Чи пов'язані мова і мислення?
 - Чи є тотожними поняття “мова” і “мислення”?

II. Мотивація навчальної діяльності школярів.

1. Вступне слово вчителя.

Українське слово. Ти частка тих, що вже давно померли, їх кров живуща, їх жага нетлінна, безсмертне і величне, як Говерла, багате і дзвінке, як Україна. Закоханим — ти лагідна, як мати, а недругам — як постріл із гармати. Беру тебе, як скарб, в пісенній вроді з джерел, що не міліють у народі (*Д. Луценко*).

2. Бесіда.

- Прокоментуйте слова Д. Луценка. Як ви їх розумієте?
- Яке значення має рідна мова у вашому житті?

III. Оголошення теми, мети уроку.

IV. Опрацювання нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

Мова — найважливіший засіб спілкування між людьми. Вона безпосередньо пов'язана з мисленням. За допомогою мислення люди пізнають світ, об'єктивні закони природи і суспільства. Пізнавальна діяльність людини, її мислення можливі лише на базі мовного матеріалу, слів, речень. Тільки завдяки мові все здобує попередніми поколіннями не гине марно, а служить фундаментом для подальшого розвитку людства.

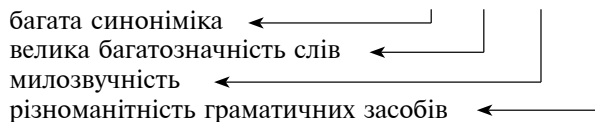
Літературна мова — це мова державних, громадських, політичних установ, організацій, навчальних закладів, науки, художньої літератури, ділового спілкування, театру, кіно, преси, телебачення.

В Україні державною є українська мова (*ст.10 Конституції України*).

2. Колективне опрацювання опорної схеми.

— Розгляньте схему, зробіть висновок про засоби, що роблять українську мову виразною, багатою, красивою. Які б ще аргументи ви додали на підтвердження цієї тези?

Що робить українську мову виразною, багатою, красивою?

Дата

Клас

Додатковий матеріал

до уроку

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Виконання практичних завдань.

- Вибірково-розподільний диктант.
— Згрупуйте подані слова-епітети за тематичними блоками, що стосуються слова “мова”.

- а) Про правильну мову;
- б) про грубу, збіднілу мову;
- в) про багату, гарну мову.

Барвіста, бездоганна, безграмотна, зрозуміла, відшліфована, розкішна, убога, засмічена, неповторна, незвичайна, зразкова, ко-струбата, точна, живописна, колоритна, чародійна.

- Творче конструювання.
— Доповніть синонімічний ряд прикметників, що виражають красу і багатство української мови. Із двома прикметниками складіть речення.

Мова — барвінкова, калинова, солов’їна...

— Запишіть висловлювання про мову. Дайте відповідь на запитання: що таке мова? яка роль мови у суспільстві?

Мова — коштовний скарб народу (*І. Франко*). Мова — це доля нашого народу, і вона залежить від того, як ревно ми всі плекати- мемо її (*О. Гончар*). Мова — втілення думки. Що багатша думка, то багатша мова. Любімо її, розвиваймо її (*М. Рильський*). Людина, яка не любить мови рідної матері, якій нічого не промовляє рідне сло- во, — це людина без роду й племені (*В. Сухомлинський*). Мово рідна, слово рідне, хто вас забуває, той у грудях не серденько, тільки камінь має (*С. Воробкевич*).

- Ігрове дослідження-модельювання.
— Знайдіть продовження народних висловів, поясніть їхнє зна- чення.

1. Розум дає мові точність, є рідна мова.
2. Цементом нації...	... а душа — красу.
3. Рідна мова та, якою говорили предки.
4. Із двох однаково розумних той спритніший, хто вживає рідне слово.

- Робота з підручником. Письмове виконання вправи 2.

V. Підсумок уроку.

1. Інтерактивна вправа “Мікрофон”.
— Закінчіть речення “Рідна мова для мене є ...”.

2. Оцінювання і самооцінювання.

VI. Домашнє завдання.

— Доберіть і запишіть 5–6 прислів’їв про мову, вивчіть їх на- пам’ять.

УРОК 2

Дата

Клас

Тема. РЗМ №1. Мова і мовлення. Види мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, говоріння, письмо.

Мета: актуалізувати знання учнів про мовлення, види мовленнєвої діяльності; удосконалити вміння розрізняти поняття “мова”, “мовлення”, види мовленнєвої діяльності, форми мовлення; розвивати вміння будувати висловлювання; формувати культуру мовленнєвого спілкування п’ятикласників.

Обладнання: підручник.

Тип уроку: урок розвитку зв’язного мовлення.

Додатковий матеріал

до уроку

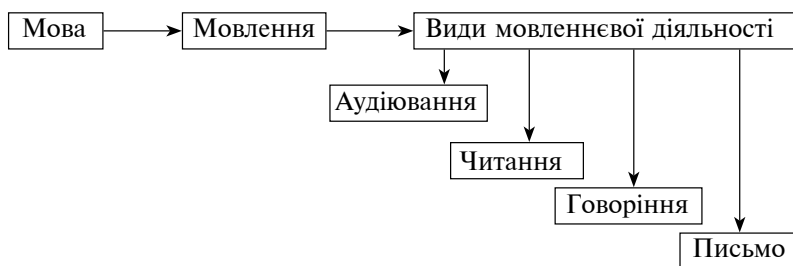
Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Повідомлення теми, мети уроку.

III. Розвиток пошукової пізнавальної активності учнів у процесі виконання практичних завдань.

1. Теоретичний матеріал.

— Вкажіть на вид мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо), скориставшись поданими характеристиками:

- 1) почерк, зв’язно, рукопис, записувати, зміст висловлювання, писемне мовлення;
- 2) голос, слово, план мовлення, виступ, думка;
- 3) читати мовчки, читати вголос, конспект, робити виписки, підкреслювати;
- 4) слухати, запам’ятовувати, співрозмовник, зміст, значення.

2. Робота з підручником. Виконання вправи 470 (I, II).

IV. Узагальнення і систематизація здобутих знань.

1. Завдання на зіставлення.

— Визначте, якими видами читання (вивчаюче, ознайомче) ви будете користуватися у поданих ситуаціях.

- а) Ви отримали газету і знайомитесь з її змістом.
- б) Ви придбали три різні газети, уважно прочитали одну, інші — лише проглядаєте.
- в) Ви готуєте цікаве повідомлення і шукаєте потрібний матеріал.

2. Бесіда з учнями.

— Дайте відповідь на питання: що, на вашу думку, легше — говорити, читати, писати чи слухати?

V. Підсумок уроку.

VI. Домашнє завдання.

— Виконайте вправу 470 (III).

— Уявіть ситуацію: ви хочете зацікавити свого однокласника цікавою фотовиставкою. Яким буде ваше висловлювання?

**ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО
В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ***Дата**Клас***УРОК 3***Додатковий матеріал**до уроку***Тема.** Частини мови, основні способи їх розпізнавання.**Мета:** актуалізувати знання учнів з теоретичного матеріалу, здобутого у попередніх класах з розділу “Морфологія”, зокрема про класифікацію частин мови, їх поділ; формувати загальнопізнавальні вміння розпізнавати частини мови в реченні та тексті; за допомогою мовленево-комунікативного дидактичного матеріалу виховувати в учнів культуру поведінки.**Обладнання:** підручник, таблиця “Частини мови”.**Тип уроку:** урок повторення набутих знань.**Хід уроку****I. Організаційний момент.****II. Перевірка домашнього завдання.****III. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми, мети, завдань уроку.****IV. Актуалізація опорних знань, умінь, навичок учнів.****1. Коментоване письмо.**

— Запишіть під диктовку речення, в яких сформульовано загальні правила моральності; з’ясуйте, до яких частин мови належать ужиті в реченнях слова.

Радій успіхові товариша. Кажі завжди тільки правду. Дорожи довірою батьків і товаришів.

Будь правдивим, май мужність щиро визнати свою провину.

2. Бесіда.

— Які частини мови є самостійними, а які — службовими?

— За якими ознаками розрізняють частини мови?

V. Повторення вивченого матеріалу.**1. Робота з підручником. Письмове виконання вправ 12, 21.****2. Опрацювання теоретичного матеріалу (таблиця “Частини мови”).****3. Запитання за матеріалом таблиці.**

— Чим самостійні частини мови відрізняються від службових?

— Чим відрізняється прислівник від інших самостійних частин мови?

— Чому вигук не належить ні до самостійних, ні до службових частин мови?

VI. Виконання вправ на закріплення вивченого матеріалу.**1. Пояснювальний диктант.**

— Запишіть речення, підкресліть іменники, прикметники, займенники.

Усе хороше починається з любові. Любов до Батьківщини починається з любові до матері. Від мами ти вперше почув мову своєї

Вітчизни. Мати навчила тебе ходити по рідній землі, пізнавати по запаху квіти, по голосу — птахів. Мати зростила тебе не тільки своїм сином, а й сином України. *(З журналу)*

2. Гра “Утвори слово”.

— Утвори від поданих слів різні частини мови, визначте їх.

Справжній, радість, поміч, утіха, пізнати.

Зразок: друг (іменник), дружний (прикметник), дружно (прислівник), дружити (дієслово).

3. Творча робота.

— Прочитайте вислови усної народної творчості; вкажіть прислівники і дієслова; сформулюйте (за змістом речень) правила моральності, вживаючи різні частини мови.

Обачність — обєріг розуму. У кому добра нема, у тому й толку мало. Щастя мужніх знаходить. Дереву ціну складають плоди, людині — труди. Ліпше давати, ніж просити. Без діла жити — тільки небо коптити. *(Нар. творчість)*

4. Робота з підручником. Виконання вправи 14.

5. Дослідження-пошук.

— З-поміж поданих слів виписіть числівники.

Один, одинак, одинокий, перший, двоякий, два, троє, чотири, третій, двійка, четверо, чверть, п'ять, п'ятиповерховий, п'ятірка, п'ятизначний, п'ятеро.

VI. Підсумок уроку.

VII. Домашнє завдання.

— Повторіть правила § 1–4 (с. 10, 13, 15).

— Виконайте вправи 16, 23.